

ΤΑ ΓΙΑΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΞΟΡΚΙ ΤΗΣ ΕΛΟΝΟΣΙΑΣ

Τά Γιαλία τήν ἐποχή γιά τήν ὁποία θά μιλήσομε –πρίν ἀπό τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο– ἦτανε μιά ἐρημική καί ἀμώδης ἀκτή, πού τή χώριζε ἀπό τίς Στενιές ἐνάμισι περίπου χιλιόμετρο κατσικόδρομος. Πολύ γραφική, μέ καταγάλανα καί πεντακάθαρα νερά καί χωρισμένη –ὅπως καί σήμερ-στά μπρός καί πίσω Γιαλία.

Κατά τούς καλοκαιρινούς μῆνες στά μπρός-Γιαλία κολυμποῦσαν οἱ ἄνδρες καί τ' ἀγόρια καί στά πίσω-Γιαλία οἱ γυναῖκες καί τά κορίτσια καί ὄχι φυσικά μέ μπικίνια, ἀλλά μέ τά μακριά, σκοῦρα καί ἀδιαφανῆ μεσοφόρια τους πιασμένα στό κάτω μέρος μέ παραμάνες. Αὐτή ἡ ὀριοθέτηση ἀποτελοῦσε ἐθιμικό κοινωνικό κανόνα ἀπαράβατο καί τόσο αὐστηρό, πού κανένας δέν τολμοῦσε νά τόν παραβιάσει.

Ἐπίσης στά Γιαλία ὑπῆρχανε τότε καί οἱ τέσσερις τρατόβαρκες τῶν ἀδελφῶν Βαλμᾶ ἀπό τίς Στραπουργιές, πού μέ τά πρωτόγονα ἐργαλεῖα τους τροφοδοτούσανε μόνιμα τό χωριό μας μέ φρέσκα τρατίσια ψάρια, ἀπό μαριδάκι μέχρι καλαμάρι.

Μέσα στούς κάμπους τῶν Γιαλιῶν ὑπῆρχανε καί τέσσερα-πέντε σπιτάκια καί στήν ἀμμουδιά τό καφενεδάκι τῆς κυρα-Κατερίνας Μήχα. Μ' ἄλλα λόγια τά Γιαλία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτανε μέν ἕνας τόπος ἐρημικός, ἀλλά γεμάτος γραφικότητα καί ἀμόλευτη φυσική ὀμορφιά.

Αὐτή ὁμως τήν ὀμορφιά τῶν Γιαλιῶν τήν ἐσκίαζε ἕνα πολύ σοβαρό καί μόνιμο μειονέκτημά τους, πού προκαλοῦσε σοβαρά προβλήματα στήν ὑγεία τῶν Στενιωτῶν καί αὐτό ἦτανε ἡ ὑπαρξη ἐνός τεράστιου ἔλους.

Τό ἔλος αὐτό ἐκάλυπτε ὅλη τήν περιοχῆ, πού ἐκτείνονται σήμερα οἱ κάμποι τῆς οἰκογένειας Ρούσσου καί μέ τόν τεράστιο ὄγκο τῶν βρόμικων στάσιμων νερῶν του καί τά ἄπειρα

σμήνη τῶν κουνουπιῶν ἦτανε μόνιμη ἐστία ἐλονοσίας γιά τούς Στενιωῶτες.

Στήν ὑπαρξη λοιπόν αὐτοῦ τοῦ ἔλους ὀφείλεται ἡ ἐλονοσία, πού ἐμάστιζε τήν ἐποχή ἐκείνη τό χωριό μας, καί πού μέ τά ὑποτυπώδη καί σχεδόν πρωτόγονα μέσα πρόληψης καί θεραπείας ἦτανε καί ὀδυνηρή καί ἐπικίνδυνη. Ἔτσι ἄτομα κάθε ἡλικίας, ἰδιαίτερα ὅμως τά παιδιά, ἔπασχαν ἀπό ἐλονοσία καί μεταξύ ὅλων αὐτῶν τῶν θυμάτων καί ὁ γράφων τούτη τήν ἱστορία, ὅπου προσεδλήθη σέ ἡλικία ἕξι ἐτῶν καί ὑπέφερε ἐπί δύο χρόνια συνέχεια, ἀπό τό 1911 ἕως τό 1913. Θυμάμαι ἀκόμη, ἄν καί ἔχουν περάσει ἐβδομήντα πέντε χρόνια, ὅτι ἡ ρουτίνα τῶν συμπτωμάτων τῆς ἀρρώστιας μου ἀκολουθοῦσε τήν ἐξῆς σειρά:

Τή μιά μέρα ἤμουν τελείως καλά, ἐνῶ τήν ἐπομένη καί κατὰ τίς ἀπογευματινές ὥρες μέ ἔπιανε τρομερό ρίγος καί στή συνέχεια ὑψηλός πυρετός 40-41 βαθμῶν καί ἀφασία. Τό ἐπίσημα καθιερωμένο φάρμακο γιά τήν καταπολέμηση τῆς ἀρρώστιας ἦτανε μιά κουταλιά τοῦ γλυκοῦ σκόνῃ κινίνου διαλυμένη σέ μισό ποτηράκι κρασί, τό ὁποῖο ἀφοῦ τό ἄφηναν μιά νύχτα κάτω ἀπό τά ἄστρα –ἄγνωστο γιά ποιό λόγο– μᾶς τό ἐπότιζαν σέ καθημερινή βάση. Ἐπίσης μᾶς ἔδιναν διάφορα ζουμιά ἀπό ψευτοδότανα, πού ἔφερναν ἀπό τή Βουρκοπή καί τά ὁποῖα χειροτέρευαν τήν κατάσταση τοῦ ἀρρώστου μιά καί τοῦ προσθέτανε δυσάρεστες στομαχικές ἀντιδράσεις.

Ἔτσι εἶχανε λοιπόν τά πράγματα, ὅταν μιά καλοκαιριάτικη μέρα τοῦ 1913, καθῶς ἤμουν μέ τή μακαρίτισσα τή μάνα μου, τῆ Διαμαντώ, στό χτήμα μας στόν Παλιόπυργο, μ' ἄρπαξε τό ρίγος. Ἀμέσως ἡ μάνα μου μέ φορτώθηκε στήν πλάτη της καί φύγαμε ἄρον-ἄρον γιά τό σπίτι μας στήν Πέρα-Μπάντα.

Στήν περιοχή τοῦ Ἀη-Σάββα ὅμως συναντήσαμε ἕναν καλοκάγαθο γεωργό, τόν μπαρμπα-Δῆμα τόν Κακλαμάνη, πού ἀπορημένος ρώτησε τή μάνα, γιατί φορτώθηκε ὁλόκληρο παιδί στήν πλάτη της. Ὅταν ὅμως ἐκείνη τοῦ ἐξήγησε τήν αἰτία, ὁ μπαρμπα-Δῆμας τῆς εἶπε ἐμπιστευτικά καί συμβουλευτικά: «αὔριο τό πρωί νά μὴν τόν πλύνεις, οὔτε νά τόν ταῖσεις κι ἐγώ θά ῥθω πρωί-πρωί νά τήν ξορκίσω τή μαγαρισμένη».

Πράγματι τήν ἄλλη μέρα νωρίς-νωρίς ἦλθε ὁ μπαρμπα-Δῆμας στό σπίτι μας, πού ὑπάρχει ἀκόμη πάνω ἀπό τό πέ-

τρινο γεφύρι τῆς Πέρα-Μπάντας, κρατώντας ἓνα καλάθι μέ τά ἐργαλεῖα τοῦ ἔξορκισμοῦ. Ἄφου κάθησε σ' ἓνα σκαλοπάτι ἔξω ἀπό τό κατώφλι τῆς κουζίνας μας, εἶπε στή μάνα μου νά κάτσει ἀπό μέσα, δίνοντάς της συγχρόνως καί τίς σχετικές ὁδηγίες γιά τό τυπικό τοῦ ἔξορκισμοῦ. Κατόπιν ἄνοιξε τό καλάθι κι ἔβγαλε ἓνα ψαλίδι, ἓνα στρογγυλό μαῦρο χαρτί σάν πιατάκι τοῦ καφέ, ἓνα κομμάτι μελισσοκέρι καί ἓνα χαρτάκι μέ καρφίτσες. Ἔδωσε στή μάνα μου τό ψαλίδι, ἀκούμπησε τό μαῦρο χαρτάκι καί τίς καρφίτσες πάνω στό κατώφλι τῆς πόρτας, ἐνῶ ἐκεῖνος κράτησε τό μελισσοκέρι καί ἄρχισε νά τό ζυμώνει μέ τά δάχτυλά του.

Μόλις ὀλοκληρώθηκε ἡ παραπάνω διαδικασία μέ πῆρε ἀπό τό χέρι καί ἀφου μέ ἔβαλε νά καθήσω κοντά στή μάνα μου ἄρχισε ὁ ἔξορκισμός μέ τό παρακάτω τελετουργικό: Μέ σοβαρό ὕφος ὁ μπαρμπα-Δήμας καί ἐπιβλητική φωνή ἄρχισε νά ρωτᾶ τή μάνα μου: «Τί κάνεις ἐκεῖ;» «Κόβω τή θέρη τοῦ Ἄντωνῆ μου», ἀπαντοῦσε ἐκείνη κι ἔκοβε συγχρόνως ἓνα νυχάκι μου, τό ὁποῖο τοποθετοῦσε ἐπάνω στό μαῦρο χαρτάκι. Καί πάλι: «Τί κάνεις ἐκεῖ, Διαμαντώ;» ὁ μπαρμπα-Δήμας. «Κόβω τή θέρη τοῦ Ἄντωνῆ μου» ἡ μάνα μου καί νά κόψιμο τά νύχια. Οἱ ἐρωταποκρίσεις αὐτές ἐπαναλήφθηκαν εἰκοσιφορές, ὅσες καί τά νύχια μου, πού σχηματίσανε στό τέλος ἓνα σωρουδάκι πάνω στό μαῦρο χαρτί. Μόλις τέλειωσε τό κόψιμο τῶν νυχιῶν σηκώθηκε ὁ γερο-Δήμας καί πίεσε τό μελισσοκέρι ἐπάνω τους μέχρι πού κόλλησαν ὅλα πάνω στό κερί. Κατόπιν παίρνει τίς καρφίτσες καί τό κερί μέ τά νύχια καί ἀφου μᾶς εἶπε νά μή σηκωθοῦμε ἀπό τή θέση μας μέχρι νά ἐπιστρέψει, κατευθύνθηκε στό γειτονικό περιβόλι τοῦ Ν. Κουτέλη (Γαμπρούδη), πού ὑπῆρχανε μεγάλες λεμονιές. Ἀνέβηκε ἐπάνω σέ μιά λεμονιά καί μέ τό ψαλιδάκι ἐχάραξε τό φλοιό, ὅπως κάνομε κατά τόν ἐμβολιασμό. Στήν συνέχεια ξεκόλλησε τό φλοιό καί ἀφου τόν ἄνοιξε ἔβαλε μέσα τό κερί μέ τά νύχια καί τόν ξανάκλεισε καρφώνοντάς τον μέ τίς καρφίτσες. Μετά τή διαδικασία αὐτή ξαναγύρισε κοντά μας καί βγάζοντας ἀπό τό καλάθι του ἓνα μπουκάλι κρασί, ἓνα μελανοδοχεῖο καί μιά πένα ζήτησε ἀπό τή μάνα μου νά τοῦ φέρει ἓνα ἄσπρο πιάτο. Μόλις ἦλθε τό πιάτο βούτηξε τήν πένα στό μελάني καί ἄρχισε νά γράφει κυκλικά, ἀπό τό κέντρο πρὸς τήν περιφέ-

ρεια –ψάλλοντας συγχρόνως «μνήμη Δικαίου μετ' ἐγκωμίων»– τό τροπάρι τοῦ Ἁγ-Γιάννη. Φυσικά τό πιάτο γέμισε καρικα-
τουῖρες, μιά καί ὁ μπαρμπα-Δήμας ἦτανε τελείως ἀγράμμα-
τος. Μόλις τελείωσε τό τροπάρι ἄδειασε τό μπουκαλάκι τό
κρασί στό μελανωμένο πιάτο καί ἄρχισε μέ τό δάκτυλο νά
σβήνει τό δῆθεν τροπάρι τοῦ Ἁγ-Γιάννη. Ἄφου καθάρισε
καλά τό μελάνι, μοῦ ἔβαλε τό πιάτο στό στόμα καί μέ διέταξε
νά τό πιῶ. Κατόπιν ἔβγαλε ἀπό τό καλάθι ἕνα κανάτι μέ νε-
ρό καί εἶπε στή μάνα μου, νά μέ πλύνει μ' αὐτό σέ μιά λεκά-
νη, νά ξαναβάλλει πάλι τό νερό στό κανάτι καί νά τοῦ τό δώ-
σει πίσω. Μέ τήν ἐκτέλεση καί τῆς ἐντολῆς αὐτῆς τελείωσε
καί τό ξόρκι τοῦ γερο-Δήμα, ὁ ὁποῖος ἀφου μάζεψε τά σύ-
νεργά του ἔφυγε τρεχάτος.

Ὅπως προανέφερα ἡ κρίση τῆς ἐλονοσίας ἐκδηλωνότανε
σταθερά μέρα-παρά μέρα καί ἐπομένως τή μέρα πού ἔγινε τό
ξόρκι δέν ἔπρεπε νά μέ πιάσει ἡ κρίση. Παρ' ὅλα αὐτά τό ἴδιο
ἀπόγευμα μέ ἔπιασε ἡ κρίση τῆς ἐλονοσίας πιο σοβαρή ἀπό
κάθε ἄλλη φορά, ἴσως γιατί ἦτανε καί ἡ τελευταία. Ἄπό τότε
μέχρι καί σήμερα, στά γεροντικά μου χρόνια, δέν μέ ξαναε-
νόηλεσε ποτέ ἡ ἐλονοσία, χωρίς φυσικά νά μπορέσω νά μάθω
ποτέ, ἂν βοήθησε στή θεραπεία μου τό ξόρκι τοῦ γερο-Δήμα.

Γύρω στίς ἀρχές τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου τό τε-
ράστιο ἔλος τῶν Γιαλιῶν ἀγοράσθηκε ἀπό τό συγχωριανό μας
Γιώργη Παλαιοκρασσᾶ (Μήτηρα), ὁ ὁποῖος ἀμέσως τό ἀποξή-
ρανε μέ ἐπιχωματώσεις κι ἔτσι εὐεργέτησε τό χωριό μας κατά
τρεις τρόπους: Ἐδωσε δουλειά στούς ἀνέργους, λόγω τοῦ πο-
λέμου, συγχωριανούς μας. Ἀπάλλαξε τό χωριό ἀπό τή μαστι-
γα τῆς ἐλονοσίας. Τέλος παρέδωσε γιά καλλιέργεια ἕναν ὠ-
ραιότατο καταπράσινο κάμπο. Ἄς εἶναι ἡ μνήμη του αἰωνία.

Ἄπό τότε τά Γιάλια ἄρχισαν σιγά-σιγά νά ἀξιοποιοῦνται
καί σήμερα, μετά τή διάνοιξη τοῦ ἀμαξιτοῦ δρόμου Χώρας-
Στενιῶν, ἔχουν ἐξελιχθεῖ σέ μιά σύγχρονη περιοχή παραθερι-
σμοῦ μέ ὀλοκάθαρα καί καταγάλανα νερά.

Στενιές 13 Μαΐου 1986

Ἀντώνιος Ν. Μπεγλήρης (Νίκουλας)

Συνταξιῶχος Πλοίαρχος Ε.Ν.